

INHOUD

DE GROTE BOCHT

- Een foto 9
- Muizenval 16
- Ridder van de weg 24
- Zwerfers 32
- Steen van de maan 40
- Haast 48
- Op zoek naar landschap 54
- Sur place 61
- Snelheid 73
- The Big Bend 80
- Mijn Ventoux 91
- The lie of the land 105
- Rothko in steen 117
- Een boomgaard van cactussen 125
- Veertig in Vegas 134

WAAROM WIJ FIETSEN ZEVEN COLUMNS

- Vreugde der beweging 145
  - Vanuit huis 147
  - Hersteller van volken 149
  - Vliegen zonder vleugels 151
  - Cyclometrie 153
  - Lezen op de fiets 155
  - Thuis 157
-
- Literatuur 159

EEN FOTO

Al twee dagen word ik omzwermd door vliegen. Het zwart van hun ranke lijfjes gloeit in de zon als een opgewreven kolenkachel en hun doorzichtige vleugels zijn besprenkeld met felrode stippen. De lente heeft een onbedwingbare paringsdrift in ze opgeroepen. Als op een prent uit de Kama Sutra hebben ze zich in een permanente copulatie aan elkaar vastgeklit. Met duizenden drijven ze hulpeloos in de wind, of kleven zich aan ieder houvast dat ze kunnen vinden. Onze truien bijvoorbeeld en onze fietsen. Ik sla ze van mijn gezicht en veroorzaak menige Liebestod. De lokale bevolking noemt ze 'Jack and Jill' en lacht uitbundig als het gesprek op deze schaamteloze verliefden komt.

Voor me fietst Céline. Ze danst met haar voeten op de pedalen. Hop, hop, hop. Het is een vrolijk gezicht dat me steeds weer moed geeft door te trappen, hoe vermoeid ik ook ben. Ik zet aan en passeer haar. Céline trekt even aan haar stuur en nestelt zich achter mijn rug uit de wind. We sturen nu al vier weken onze fietsen over Amerikaanse wegen. Florida, Mississippi en Louisiana zijn aan onze ogen voorbijgetrokken. Nu omsluit het kluwen kruipend hout van de Big Thicket, op de grens van Louisiana en Oost-Texas, de smalle asfaltstroken van onze route. Wegen zonder eind die als zwarte lopers in het land zijn neergelegd. Niet zelden vertoeven we twee dagen op een en dezelfde State of County Road. Wie hier wil verdwalen moet in slaap vallen.

Céline komt naast me rijden. Spugend ontdoet ze zich van de paringsdans op haar lippen. Ik glimlach, alsof ik me voor het ongemak wil verontschuldigen. Is dit waar we naar op zoek waren toen we besloten om drie maanden door Amerika te fietsen? Deze werveling van vliegen en deze haag van kreupelhout die van de weg

een tunnel maakt? Ik snak naar ruimte, adem, landschap. Céline zet aan, met haar driftige pedaalslag neemt ze de kop over. Hop, hop, hop, roepen haar benen me toe, doorrijden Jack, anders komt er nooit een einde aan dit bos.

De avond voor ons vertrek was Céline boos thuisgekomen. Een kennis had zich openlijk afgevraagd wat ons bezielde om in Amerika te gaan fietsen. Amerika was saai, langgerekte wegen waarlangs de uitgestrekte omgeving maar nauwelijks veranderde. We zouden ons gaan vervelen. Amerika moest je met de auto doorkruisen. Met de fiets had je daar niets te zoeken.

Ik moest bekennen dat ik niet wist waar we aan zouden beginnen. Nooit eerder was ik langer dan twee weken met een fiets erop uitgetrokken. Twee korte vakanties naar Europese bestemmingen, om precies te zijn. Al na die eerste door zadelpijn en uitputting beeerste fietstocht over de hete bergwegen van Kreta had zich een merkwaardige onrust van me meester gemaakt. De volgende zomer beklommen we met onze zwaarbepakte fietsen in mist en regen een van de ijskoude toppen van Corsica. Met vijf meter zicht kropen we omhoog. Tijdens de lange afdaling had Céline sokken over haar handen getrokken om met haar verstijfde vingers nog te kunnen remmen. Koplampen doken voor ons op, water spetterde in fonteintjes tegen onze blote benen. In het hotelletje onder aan de berg ging Céline op de vloer van de douchecel zitten en liet zich drie kwartier door het hete water opwarmen. Rillend van de kou stroopte ik de doorweekte kleren van mijn lijf. Ik strekte me uit op het hotelbed. Ik had me in lange tijd niet zo goed gevoeld.

Op het vliegveld van het Franse eiland ontmoette ik een medereiziger die ooit in Amerika van de west- naar de oostkust was gefietst. Zijn verlegen ogen waren opgelicht bij de herinneringen die ik hem tijdens de uren van de lange vertraging liet ophalen. 'We kunnen ook in Amerika gaan fietsen,' zei ik in het vliegtuig tegen Céline.

Eén ding wist ik zeker na de korte ervaringen op Kreta en Corsica: ik wilde niet meer in een auto reizen. In de auto is de weg er voor de verplaatsing. Met de auto glijd je in een halfslaap van het ene oord naar het andere. Ik wilde de weg weer voelen, de kilometers op eigen kracht afleggen, iedere meter van mijn reis ervaren. De weg zélf moest het reisdoel zijn, niet de aankomstplaatsen.

Noem het een vaag romantisch verlangen naar het oude reizen, toen er nog geen treinen, auto's en vliegtuigen bestonden. Twee eeuwen geleden lieten onze voorouders zich per trekschuit en diligence vervoeren met een snelheid die nauwelijks verschilde van een voettocht. Tijdens zijn beroemde reis naar Italië eind achttiende eeuw stapte een ongeduldige Goethe voortdurend uit zijn *vetturino*, het door hem gehuurde privékoetsje. Lopend kon hij sneller zijn bestemming bereiken dan in het over keien en kuilen stuitende voertuig. In de achttiende eeuw lag Parijs per diligence vier 'dagreizen' van Amsterdam verwijderd. Nu zou ik op de fiets voor dezelfde afstand ook vier dagen nodig hebben. En net als in de diligence zou geen kiezel op de weg me kunnen ontgaan. Dat leek me voldoende bewijs dat ik op de fiets iets van die oude manier van reizen terug kon vinden.

Of was er meer? Iets dat diep weggeborgen wachtte op de kans van een onverwachte thuiskomst?

Niet lang geleden kreeg ik een foto van mijn opa van vaderskant in handen. Een paar jaar terug zou ik de foto terzijde hebben geschoven, waarschijnlijk niet eens bewaard. Nu koester ik het bruingrijze plaatje als een belangrijk kleinood, juist nu er niemand meer is die het fijne weet van de situatie die wordt afgebeeld.

Op de foto tonen een paar mannen en jongens in zondagse pakken trots hun fiets aan de fotograaf. Safety-modellen, met een bovenmaats voortandwiel en slappe luchtbanden, al valt daar niet veel van te zien want de fietsen zijn opgetuigd met bloemen en va-

rens. Rijdende ruikers die een of ander corso doen vermoeden, vroeg twintigste-eeuwse feestelijkheid. Er wordt stijfjes geposeerd, zelfs door de opgeschoten jochies die zich het kader binnen hebben gewrongen.

Mijn oom Frans, aangetrouwd van moederskant en amateurgeschiedschrijver van mijn geboorteplaats, heeft op de hardkartonnen achterzijde van de foto een paar gegevens gekrabbeld. '1ste v rechts Joh Delpout,' schreef hij. Dat klopt, ik herken mijn grootvader, al is hij verrassend jongensachtig, een cowboy met een pet, niet veel meer dan een vage spiegeling van de oude man die later zwijgzaam sigaren rokend bij ons inwoonde. Onder een paar namen die me niets zeggen, vermeldde mijn oom wat de afbeelding voorstelt: 'fietstocht Wielerbond A.N.W.B.' en daar weer onder een jaartal, '1906', gevolgd door een uitroepteken. Ik vraag me af waarom hij dat uitroepteken heeft toegevoegd. Omdat de foto ouder en dus belangrijker was dan hij had vermoed? Of omdat mijn oom na lang snuffelen in oude kranten eindelijk de exacte datering had achterhaald, een trots teken van bevredigde speurzin? Ik kan het hem niet meer vragen. Een paar weken voordat ik de foto onder ogen kreeg is hij overleden. Niemand die nog antwoorden heeft, de reconstructie kan beginnen.

Met de foto uit 1906 kwam ook een persoonsbewijs van mijn opa boven, gedateerd 4 juli 1941, waarop een pasfoto prijkt die vijftendertig jaar na de gebeurtenis met de opgetuigde fietsen is gemaakt. Nog steeds dezelfde blik, de ogen iets toegeknepen, de mond een strakke lijn waarachter een lachje gloeit waarvan zijn verlegenheid hem weerhoudt het te tonen. Maar hij is ouder geworden, op zijn eenenzestigste al bejaard, zoals ik hem heb gekend, al werd ik pas vijftien jaar later geboren. Niet dat ik hem echt heb gekend. Ik kan me geen woord uit zijn mond herinneren, zelfs geen gebaar, alleen die stille gestalte aan het hoofd van de tafel en, hardnekkiger dan wat ook, zijn ontzielde lichaam in de kist, mijn eerste dode, ik was tien jaar oud. Bij zijn beroep las ik 'rijwielhandelaar'.

Ik sta in een geschiedenis van fietsen, realiseerde ik me met een schok. Heb ik dat gewild of gekoesterd? Nee. Toen mijn vader en een oom de rijwielhandel van mijn opa overnamen, werden er al lang niet meer alleen fietsen verkocht. Witgoed, televisies, huishoudelijke apparaten, porselein, zilverwerk en speelgoed – een klein warenhuis in de provincie. De fietsen waren, zeker in mijn perceptie, bijzaak. Al op jonge leeftijd hielp ik zonder schroom tijdens drukke dagen alles te verkopen wat de winkel bood. Behalve fietsen. Iedere vraag in die richting schoof ik door naar mijn vader. Van fietsen wilde ik niets weten.

Naast de winkel lag de fietsenmakerij. Ik prees mezelf gelukkig dat niet mijn vader maar mijn oom daar zijn handen vet en zwart repareerde. Fietsenmaker was geen beroep om trots op te zijn, vond ik. De smalle pijpenla naast de winkel die we de werkplaats noemden, hoorde er eigenlijk niet bij, daar werkte mijn oom, niet mijn vader. Voor menig kind zouden de hamers, schroevendraaiers en tangen, de laden met schroefjes, ventielen, kogellagers, lampjes en draadjes een goudmijn voor spel en vermaak zijn geweest. Ik dook in het bovenhuis weg in een boek, onbereikbaar voor de stemmen van ons gezin of het geluid van de hamer vanuit de werkplaats.

En nu, dertig jaar later, wil ik de wereld in op een fiets. Mijn vader, mocht hij nog geleefd hebben, zou me vol ongeloof hebben aangekeken. En mijn grootvader? Hij zou zwijgend hebben geglimlacht en me bemoedigend hebben toegeknikt.

Rond 1900, toen mijn opa fietsen begon te verkopen, beleefde de wereld de jaren van de fietsgekte. In een golf van emancipatie en democratisering bereden aristocraten en armoedzaaiers, zelfs intellectuelen en vrouwen, het nieuwe, revolutionaire safety-model, op zoek naar lucht, natuur en de dronkenschap van vrijheid. Voortgedreven door de eigen benen, even boven de weg verheven, kon

Gods eigen aarde worden bekeken op een manier zoals ze nog nooit eerder was gezien. Reeds voorbij de hoek van de eigen straat begon het grote onbekende. Nooit meer zou fietsplezier met zoveel elan worden beleden als in de jaren rond de eeuwwisseling.

‘En dan is er die uitgelaten roes van de snelheid, die bedwelmen- de sensatie van evenwicht, als men buiten adem voortsnel, in een bliksemschicht, terwijl de grijze weg onder de voeten wegvlucht en de bomen, aan weerszijden, wegdraaien als de baleinen van een opengevouwen waaier.’ Zo begint Emile Zola in *Paris*, een roman die in 1898 verscheen, de beschrijving van een fietstochtje in het bos van Saint Germain. ‘Het briesje blaast als een storm,’ vervolgt hij met onverholen geestdrift, ‘en weg is de fietser, naar de horizon, naar de einder – daarginds – die zich steeds weer terugtrekt. Het is de oneindige hoop, de bevrijding van te strakke banden: de ruimte in! Er bestaat geen grotere verrukking – en het hart springt op onder de blote hemel.’

Zou de introverte grootvader uit mijn herinnering dezelfde wel- lust hebben ervaren als de personages van Zola? De roman zal hij niet hebben gelezen, pastoor en index hebben het hem verboden. Maar *De Kampioen*, clubblad van de Algemene Nederlandse Wiel- rijders Bond (sinds 1883!), maakte uitgebreid gewag van het fiets- enthousiasme van de beroemde Franse schrijver. Als rijwielhande- laar en deelnemer aan een feestelijke optocht van de wielerbond kan het hem moeilijk zijn ontgaan. Zoals hij daar fier naast zijn fiets staat, lijkt ook hij aangestoken door dat ongekende vuur van het fietsplezier. Hij weet zich modern en bij de tijd en tegelijkertijd staat hij erbij als een kind van zesentwintig.

Waarom heeft hij – toen het nog kon – me nooit op zijn schoot genomen en verteld over versierde fietsen, zijn rijwielhandeltje, tochtjes in de polder? Hoe ver zou hij zijn gegaan op zijn fiets? Maakte hij mijn oma het hof tijdens zo’n ritje, of zou dat een al te Zolaeske uitspatting zijn geweest? Al die verhalen uit de eerste

hand over een tijdperk vol fietsoptimisme zijn verdwenen met degenen die het ooit beleefden. Het is onuitstaanbaar dat mijn opa uit de eeuw stamt waarin het allemaal begon en ik hem daar nooit naar heb kunnen vragen. Toen hij in 1880 werd geboren vertelde men elkaar nog verhalen over de eerste gloeilamp, over het wonder van een daguerreotype met het portret van een beminde, de schok van een stoomlocomotief in het landschap. In zijn jonge jaren beleefde hij de eerste voorstelling van een film, de verschijning van een auto op de stofwegen rond ons stadje en kwamen er fietsen met gelijke wielen en kettingaandrijving, die – anders dan de voorganger met het hoge wiel – door iedereen ‘veilig’ bereden konden worden.

Toen ook moet mijn opa voor het eerst een fiets in handen hebben gehad. Hij sloeg zijn rechterbeen over het zadel, zette zijn voet op de trapper, duwde met een hem nog onbekende kracht tegen het pedaal en reed weg. Vliegend naar een horizon die terugweek. Zou die eeuwig opgeborgen glimlach van hem toen één keertje vrij baan hebben gekregen? Zou hij schaterend de snelheid, het evenwicht en de vrijheid hebben toegejuicht? Of berekende hij de winstmarge die hij op het apparaat kon nemen, de hoeveelheid fietsen die hij in voorraad kon houden? Dat moet later zijn gekomen. De eerste keer, toen was er louter de dronkenschap van de beweging, het hart dat sneller klopt, de eeuwigheid in een moment gevangen – dat is er alleen de eerste keer.

MUIZENVAL

‘Let’s face it. I’m working for a mouse.’

Tegenover me zit Bill Guchi. Hij kijkt naar de salade voor hem op tafel, prikt wat ongemakkelijk met zijn vork in het groen. Zijn paarse shirt is onberispelijk gestreken, zijn vlasblonde haar ligt keurig in het gelid. Ik ben zijn gast, maar van achter zijn ragfijne oogharen slaat hij me argwanend gade. Bill werkt voor het Disney Institute, een vakantiepark dat een paar maanden geleden is toegevoegd aan de verzameling *resorts*, attractieparken en zwemparadijzen die tezamen de honderden vierkante kilometers Disney World in Florida vormen.

Het verhaal gaat dat we het Disney Institute te danken hebben aan de boze echtgenote van een van de *executives* van het imperium. Zij had bij manlief geklaagd dat Disney weleens wat meer mocht bieden dan fun. Om een huwelijks crisis te voorkomen liet hij zijn medewerkers een soort volksuniversiteit bedenken. In vakantiestemming, want zonder fun geen Disney. In het Disney Institute brengt men zijn vakantiedagen door met creatieve workshops (*Create an Animated Character*), lifestylecursussen (*Preparing Romantic Dinners*) sport & fitness (*Tennis Aerobics*), zelfverwerkelijking (*Dance! Dance! Dance!*) en verantwoord entertainment. Voor dat laatste had ik me laten strikken. Vier dagen zou ik ‘artist-in-residence’ zijn en in twee voorstellingen mijn films of fragmenten daaruit aan het publiek voorstellen. De genereuze uitnodiging promoveerde Disney World onverwacht tot startplaats van onze Amerikaanse fietstocht. Op zoek naar het ‘oude reizen’ meldde ik me eerst bij de profeet van het virtuele reizen – Mickey Mouse.

Onze fietsen pasten gemakkelijk in de ruime bus waarmee we van het vliegveld werden opgehaald. We zoefden over de snelwegen rond Orlando. De airco onderdrukte de warmte van de dag. De fietsen wiegden rustig op en neer, zonder zorgen over de kilometers die nog voor hen lagen. Ik keek naar de wirwar van wegen, viaducten en opritten, het autoverkeer dat in rijen van drie of vier naast elkaar iedere meter asfalt vulde en ik vroeg me af hoe we op de fiets dit slagveld hadden moeten oversteken. En wanneer we het woud van *malls*, kantoren, stadions en *convention centres* achter ons zouden laten. Links en rechts haalden nerveuze auto's en vrachtwagens ons in. Dit was een landschap dat de fiets vogelvrij had verklaard, niet direct het Amerika waar we naar op zoek waren.

Na een klein uur draaide de bus van de snelweg af. We passeerden een afrastering en van het ene op het andere moment bevonden we ons in een enclave van rust. 'Disney World,' glimlachte de chauffeur. We werden afgezet voor de statige façade van een *town-hall*. Ranke Griekse zuilen torsten de pui. Niet veel verder stak een pittoresk torentje boven de daken uit, een klokje luidde een heet middaguur. De gebouwen waren opgetrokken uit fris ogend namaakhout en opgeschilderd in roze, lichtblauwe en pastelgroene poppenhuis kleuren. Op het dorpsplein blakerde een Victoriaanse muziektent in de zon. Langs de verlaten straten en wandelpaden lagen gladgeschaafde gazons, afgebiesd met witte punthekjes. 'Peyton Place,' mompelde Céline tevreden.

Het Disney Institute bleek ontworpen naar het evenbeeld van 'small town America' zoals we dat van films kennen. Tot mijn verbazing zouden we het de zeventuizend kilometer die nog voor ons lagen niet meer tegenkomen. Niet omdat we kleinsteds Amerika probeerden te ontwijken (integendeel!), maar omdat dit compacte en dorpse Amerika, waar gerieflijke huisjes zich verzamelen rond een kerkklok en een pleintje, eenvoudigweg niet bestaat. Het is een

decor, een zichzelf vervullende illusie die Hollywood of Disney zo levensecht weet op te roepen dat we zijn gaan geloven dat het echt bestaat. De eerste aanblik van het Disney Institute had niets verrassends. We kenden het al, zonder er ooit geweest te zijn.

Een beetje beschroomd had ik aangekondigd dat we vanuit Nederland onze fietsen zouden meenemen. Op vliegvelden is dat altijd een gedoe. Voor het vervoer in het vliegtuig moeten de pedalen worden verwijderd, het stuur dwarsgedraaid, de banden leeg. Toen ik in de aankomsthal in Orlando tussen de koffers van medereizigers sleutelend en pompend de fiets rijklaar maakte, bleek ik nog niet verlost van mijn oude gêne. Voor de mensen van Disney was het geen probleem. Er was gepast vervoer geregeld. Ik begreep al snel dat niets een probleem was bij Disney. Tijdens de vier dagen in Disney World kwam in onze nabijheid het woord 'probleem' over niemands lippen, zelfs niet toen de videoprojector het begaf en mijn tweede voorstelling een vroegtijdig einde kende.

'Iedere werknemer van Disney,' legt Bill uit, 'heeft het recht om bij zelfs de minste klacht van een bezoeker een vrijkaartje, een gratis maaltijd of vrij vervoer aan te bieden. Discussie is uitgesloten, iedere klacht moet binnen de kortste keren worden weggepoetst.' Hij keert nog eens een slablad op zijn bord om. 'We zijn allemaal naar de Disney University geweest. Iedereen. Van hoog tot laag. De managers en de kamermeisjes. Om er de Disney-gedragsregels te leren.' Ik kijk hem ongelovig aan. 'Nooit met één vinger ergens naar wijzen,' doceert hij met vlakke stem. 'Altijd glimlachen. Nooit je stem verheffen. Je haren niet voorbij de rand van je kraag laten groeien.'

Bill ontwijkt mijn blik en schuift ongedurig over zijn stoel. Tot voor kort was hij onafhankelijk filmmaker. 'Documentaires voor National Geographic,' voegt hij er trots aan toe. Ik stel me hem voor in een oerwoud, of boven op een bergtop, in ongestreken kaki

zwetend en tierend een camera omhoogtakelend naar dat ene mooie standpunt. Het was geen vetpot geweest, vertrouwt hij me toe, altijd maar leuren met te dure projecten. Uiteindelijk heeft hij kortgeleden zijn onafhankelijkheid ingewisseld voor een baan bij Disney. Als cursusleider Better Home Video's. 'Ik knipte mijn haren af, deed mijn oorbel uit en schoor mijn baard,' vat hij zijn stap samen.

Ik geloof dat hij een terechtwijzing verwacht, of mijn kritische verbazing. Een lunch lang. Hij heeft mijn films niet gezien, bekent hij, maar aan alles voel ik dat hij in de filmmaker uit Nederland tegenover hem een onafhankelijkheid projecteert die hij zojuist heeft opgegeven. Ik vertel dat we de komende drie maanden gaan fietsen. 'Naar San Francisco,' zeg ik opgetogen. 'Van de oost- naar de westkust.' Ik kijk hem verwachtingsvol aan. Bill knikt flauwtjes. Onze reis kan hem nauwelijks interesseren. Disney is een 'mouse-trap' en hij is erin gelopen.

De volgende dag maken we onder een nog fris ochtendzonnetje onze fietsen in orde voor een proefritje. Disney World lijkt me een veilig begin voor onze eerste kilometers op Amerikaans grondgebied. Buiten ons kleine Peyton Place verdrinken onze fietsen onmiddellijk in het grijs van de vele kilometers asfalt die Disney World doorkruisen. Ik kijk om me heen. Geen auto's. Af en toe een bus. Ik waan me op een autoloze zondag in de jaren zeventig, toen ik uitgelaten over de snelweg fietste. Tussen het jonge lover en de kortgemaaide grasborders lijkt Disney World op een zojuist aangelegd stadspark. Met wandelpaden zo breed als een vierbaanssnelweg. 'Pas op, dit is een autoweg!' waarschuwt bij een slagboom bewakingspersoneel. 'Je mag hier eigenlijk niet fietsen.' Zouden ze het menen? Dit is Disney, hier is niets echt.

Plots doemt achter de toppen van de bomen een monorail op, een witte sigaar suist ons bijna onhoorbaar voorbij. Ik hoor opge-

wonden giljetjes van de passagiers in een achtbaan. Achter een af-rastering vang ik een glimp op van een sprookjeskasteel. Het netwerk van snelwegen in Disney World is neutraal terrein, het functioneert als de ondergrondse in een stad. Niet de weg ernaar toe is belangrijk, maar het eindpunt. Vanuit het karakterloze halfduister kun je steeds een nieuwe wereld in stappen. Letterlijk, ontdekken we, als we uiteindelijk een kijkje nemen achter de groene hagen. Want hier in Florida, geflankeerd door de Golf van Mexico en de Atlantische Oceaan, kun je je van het ene op het andere moment op een eiland in de Stille Zuidzee wanen. POLYNESIAN RESORT staat er boven de ingang en daarachter kletteren de watervallen in welige tuinen, slapen de gasten in met riet bedekte hutten, schenken meisjes getooid met bloemenkransen exotische sapjes. Van achter de houten beelden met de verbaasde Fiji-ogen spugen luidspreker-tjes onophoudelijk klanken uit die in de verte aan muziek uit Hawaii doen denken.

Nog geen kilometer verder wanen we ons in het Franse Kwartier van New Orleans. We bewonderen de elegante veranda's en balkons. Vakantiegangers slaan ons vanuit hun luie stoelen landerig gade. We flaneren langs de kunstmatig aangelegde haven, reclame-zuilen beloven zuidelijke gastvrijheid in de restaurants. Er klinkt een muzakversie cajun die ons ten slotte doet vluchten.

Ik heb nog nooit de maagdelijk witte stranden van een Caraïbisch eiland aanschouwd, maar slechts een halve kilometer verderop ziet het er bij het blinkend witte hotel aan de oever van het meer verbazingwekkend echt uit. En als ik me een zomervakantie rijk en chic wil wensen, dan kan ik neerstrijken in het Grand Floridan Resort & Spa, dat niet zozeer een geografische verplaatsing, als wel een reis in de tijd belooft, gedecoreerd met Victoriaanse charmes, butlers en kroonluchters.

Van vakantiedorp naar vakantiedorp fietsen we met groeiende verbazing van continent naar continent. We gaan in een dag de we-

reld rond, al leggen we nauwelijks veertig kilometer af. Waarom nog naar San Francisco fietsen? De wereld ligt aan onze voeten. Binnen de grenzen van Disney World krijgt ons plan iets bespottelijks. De vrolijke glimlach van de alomtegenwoordige Mickey komt me steeds venijniger voor.

De volgende dag zetten we in het educatieve themapark Epcot onze reis om de wereld voort. Spaceship Earth heet het paviljoen dat AT&T de bezoekers aanbiedt. Het einde van de menselijke evolutie is in zicht, luidt de opgetogen boodschap van het telecombedrijf, want om de wereld te zien hoeven we niet langer op reis. Zonder ons te verplaatsen zullen we in de nabije toekomst met iedereen, waar ook ter wereld, kunnen communiceren. Iedereen zal via de beeldtelefoon 'in levenden lijve' voor ons staan.

De wereld een dorp is voor Epcot reeds een platitude. De wereld kan kleiner dan een dorp. Zelfs onze fietsen zijn hier overbodig. Van een Parijs' binnenpleintje wandelen we naar een Japanse tempel, bezoeken een Marokkaanse kashba, passeren een Italiaans restaurant, bekijken een Azteekse tempel en een Chinees bouwwerk waarvan we de functie niet kunnen ontdekken. Alles op ware grootte en verbluffend echt. Overal kunnen we goederen en voedingswaren uit de betreffende landen aanschaffen, maar op het plastic bord, van onder de Marokkaanse hapjes, is het steeds Mickey die ons toelacht.

In Epcot ben je niet langer een toerist. Je speelt dat je toerist bent. Reizen volgens Disney is meedoen aan een spel van 'make believe'. Het voordeel daarvan is dat teleurstellingen of tegenslagen zijn uitgesloten. De decors van Disney zijn werkelijk zo schoon als de plaatjes in toeristenfolders gewoonlijk beloven maar nooit echt waarmaken. Op een Grand Tour met Disney kun je niet verdwalen in ranzige achterafstraatjes, word je niet lastig gevallen door straat-schoffies of aanklampende winkeliers, blijf je verschoond van een

ongemakkelijke glimp van armoede en open riolen. Gevaar is louter virtueel en een reis door de krochten van het menselijk lichaam (geafficheerd als Body Wars) is net zo reëel als een reis naar Noorwegen of Canada. Disney's Epcot is het ongevaarlijke, risicoloze reizen ad absurdum.

De wandeling door Epcot doet me denken aan negentiende-eeuwse diorama's, de theatrale kijkdozen die Louis Daguerre in Parijs ontwierp voordat hij onvergankelijke faam verwierf met zijn fotografische uitvinding, de daguerreotype. In een wereld die nog geen fotografie of film kende, riep hij in een klein theater met behulp van beschilderde doorzichtdoeken en vernuftige belichtingstechnieken welhaast levende tafereelen op. Het illusionistische effect van een onweersbui boven de Mont Blanc of de nacht die valt boven de Golf van Napels (de weerschijn van de maan in de kabelende golven, ver weg in de avondmist de lichtjes van de stad) schijnt groot en overtuigend geweest te zijn. Het publiek kon 'zonder de stadspoorten te verlaten en zonder te worden blootgesteld aan weer en wind, aan dorst, honger, kou, hitte en niet te vergeten allerlei gevaren, op zijn gemak, weggezakt in een gemakkelijke stoel, de vijf werelddelen aan zich voorbij laten trekken,' vatte een Parijs' tijdschrift in 1843 het succes van het diorama samen.

Toen de echte, verre wereld voor het publiek van de shows binnen ieders bereik kwam, nam de populariteit van Daguerres diorama's af. Het 'nieuwe reizen' stond op uitbreken. Per trein en stoomboot kon men vanaf het midden van de negentiende eeuw ook zonder aristocratische rijkdommen de vijf continenten zelf in ogenschouw gaan nemen. Men ging in groten getale gepassioneerd op reis, maar – en daarom is het citaat uit het Parijse tijdschrift me altijd bijgebleven – de hang naar de zachte stoel en de angst voor meteorologisch dan wel fysiek ongemak zijn nooit weg geweest. Het diorama als reisideaal. Honderdvijftig jaar heeft het in de hoofden van toeristen en hun touroperators als een nooit geheel in

te lossen verlangen gesluimerd, maar hier in Epcot lijkt het definitief verwezenlijkt. De moderne reiziger maakt een reis om de wereld in tachtig decors. Hij begeeft zich liever in een goed geregisseerde fictieve, dan in een onzekere werkelijke wereld.

De wereldbol in het logo van het televisiestation van Disney heeft de oren van een muis. Disney is de wereld, proclameert de amusementsgigant. Zouden wij, straks op onze fietsen, die wereld kunnen ontlopen? Hoe ver reikt de macht van de muis? De toegestroomde bezoekers van Disney World lijken zich daar geen zorgen over te maken. Ze vermaken zich opperbest en wentelen zich met zichtbaar plezier in de immer met zachte hand gestuurde attracties. Klaarblijkelijk kennen zij niet het verlangen naar het stof en de geuren van de kashba, de desoriëntatie van een Japans stratenplan, een ochtendcappuccino in een rumoerige Italiaanse bar. Of een tochtje per fiets, van Orlando naar San Francisco.

Twee dagen later gaan we met onze bepakte fietsen op zoek naar de uitgang van Disney World. Als twee van huis weggelopen kinderen zijn we in de vroege ochtend met bonzend hart uit het nog slapende Peyton Place gefietst. Licht bezorgd tuur ik over de brede autowegen. Hoe lang gaat deze aangeharkte stadstuin nog duren? Dan, zonder noemenswaardige waarschuwing, maakt na een kilometer of tien het grijsgepolijste asfalt van Disney's geprivatiseerde wegen plaats voor het grofkorrelige en ruwe antraciet van Amerikaans overheidsasfalt. Gruis en oud glas hoopt zich op langs de kant van de smalle weg. In de berm schiet gras omhoog. Een auto met haast passeert rakelings mijn fietstassen. Ik kijk Céline aan. 'We zijn in de wereld,' zeg ik. 'De echte!'